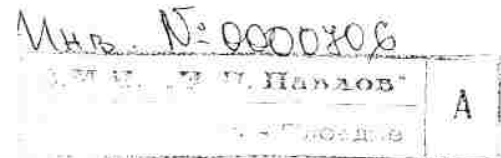

"ПЕДИАТРИЯ" е научно-информационно списание за съвременните постижения на педиатричната наука и практика у нас и в чужбина, както и за обмяна на опит. Основната цел на списанието е поддържането и осъвременяването на квалификацията на лекарите - педиатри.

ISSN 0479-7876

том XXXIV, 1/1995 г.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

ДР. БОБЕВ
главен редактор

З. СТАНЧЕВ
зам. главен редактор

М. КАЗАКОВА
секретар

ЧЛЕНОВЕ:

Е. ГЕНЕВ
В. ЛАПОВ
И. МИТЕВ
Н. МУМДЖИЕВ
А. РАДИВЕНСКА
Е. СИМЕОНОВ
Т. СИМЕОНОВА
В. СПАСОВ
С. СТОМОНЯКОВА
Е. ХРИСТОВА

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

А. АНАДОЛИЙСКА
А. БОЯНОВ
Б. БОЙКИНОВ
В. ГАТЕВ
М. ДАМЯНОВА
А. КАРАКАШОВ
С. КЕРТИКОВА
Х. МИХОВ
Ш. НИНЬО
Л. ПЕНЕВА
В. ПИЛОСОФ
М. УЗУНОВА

Технически редактор
А. Долгошеева

Графично оформление:
ЕТ "ВАЛДИ", тел. 22 42 61

Адрес на редакцията:
София 1606
ул. "Димитър Несторов" № 11

Публикуваните в списанието
фигури са авторски оригинали.

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБЗОРИ И ЛЕКЦИИ

Георгиева, Р.
Хипоксично-исхемична енцефалопатия у доносени новородени деца 5

КЛИНИЧНИ И ПРОФИЛАКТИЧНИ НАБЛЮДЕНИЯ

Жекова, Н., Ц. Бошнакова, Р. Шишкова
Бронхоалвеоларен лаваж при новородени деца, лекувани с механична вентилация и продължителна кислородотерапия 9

Българанов, Н., В. Недкова
Опит за създаване на комплекс от имунологични критерии за прогнозиране на протрахирано течение на пневмония 11

Стайкова, Ю., И. Христовова, П. Захариева, Др. Бобев, Ст. Стомонякова
Неврон-специфична ендолаза и феритин при деца със злокачествени заболявания 14

Станимирова, Н., Ч. Петрова, Ц. Лазарова, Р. Русанова
Еволюция на акцелерацията в растежа и половото съзряване 15

Георгиева-Шакола, М., М. Стамболийска, М. Атанасова, Г. Върбанов, И. Красналиев, Е. Дянков, И. Русева
Helicobacter pylori-инфекция при гастродуоденални заболявания у деца и юноши 20

Милушева, Р.
Темпераментови характеристики и социално-ситуативна тревожност при деца със захарен диабет 23

ТЕРАПЕВТИЧНИ ПРОБЛЕМИ

Радивенска, А., Хр. Желев, Р. Куманова, Е. Кацарова, Ю. Ковачева, Цв. Минковска, К. Кънчев, Е. Пантелеева, Е. Лазарова, П. Янева
Клинично изпитване на "Бикромат" ампули за пиене при деца с алергия към протеините на кравето мляко (АПКМ) 26

СЛУЧАИ ОТ КЛИНИЧНАТА ПРАКТИКА

Симеонова, М., К. Ковачева, С. Ангелова, С. Удева
Две деца с дисморфичен фенотип и частична тризомия 13q за различни сегменти, възникнали de novo по различен механизъм 28

Михайлова, Е., Б. Бойников, Л. Чакова, И. Иванов, Л. Чочкова
Вродена хлорна диария: съобщение на два случая 31

Поборникова, Ст., Л. Чакова, Е. Генев, Г. Христов, Ив. Иванов
Хипофосфатазия (с принос на един случай на инфантилна форма) 33

Дурмишев, А., М. Цанчева, В. Василев, К. Проданов, Ив. Ботев, Д. Попова
Синдром на набръчканата кожа (Wrinkly skin syndrome) ултраструктурни и биохимични проучвания при един случай 36

Чакова, Л., Е. Караханян, Е. Генев, М. Стефанова, Л. Грозданова
Синдром на de Grouchy с принос на един случай 41

Im memoriam 43

Хипофосфатазия (с принос на един случай на инфантилна форма)

Ст. Поборникова*, Л. Чакова, Е. Генев, Г. Христов, Ив. Иванов

ВМИ - Пловдив, Катедра по рентгенология и радиология. Ръководител доц. д-р К. Велкова*

*Катедра по педиатрия. Ръководител доц. д-р Б. Бойкинов

Ключови думи: хипофосфатазия, кърмаче, алкална фосфатаза

Хипофосфатазията е малко познато заболяване, описано от Rathbun през 1948 година [15]. Честотата на заболяването е 1:100 000 живородени деца [4]. Обусловено е от ниската активност на TNSALP (тъканно неспецифичен изоензим на алкалната фосфатаза), проявена клинично с намалена костна минерализация и биохимично с повишени нива в серум и урина на 3 субстрата на ALP - фосфоетаноламин (PEA), неорганичен пирофосфат (PPi) и пиридоксал-5-фосфат. Нормална е активността на интестиналната и плацентарна алкална фосфатаза.

В Клиниката по гастроентерология, неврология и генетични заболявания на Катедра по педиатрия на ВМИ - Пловдив имахме възможността да наблюдаваме дете с инфантилна форма на хипофосфатазия - П. Г. П. (И. З. 910/1994).

Дете от мъжки пол на млади и здрави родители от първа желана нормална бременност. Родено доносно с тегло 2 800 g и ръст 47 cm с видими скелетни аномалии - къси деформирани долни и горни крайници. Със съмнение за Osteogenesis imperfecta е насочен към нас за диагностично уточняване.

Няма фамилна обремененост за костни аномалии, нисък ръст, тежък рахит, стоматологични проблеми, възрастни с артропатии, консангвинитет.

От статуса при постъпването на 2 месечна възраст: Нисък ръст - 47 cm, нормална обиколка на главата - 37 cm. Тежки дъговидни изкривявания със скъсяване на долни и по-леки на горни крайници, симетрични дълбоки кожни ямки, съвпадащи с костни изгъбвания по предната повърхност на подбедриците и задната повърхност на предмишниците (фиг. 1). Персистиращи флексийни контрактури в коленните стави. Улнарна девиация на палеца, камподактилия на III-IV пръст на ръцете с флексийна контрактура в проксималната интерфалангеална става. Широко отворени голяма фронтанела, сакитален шев и малка фронтанела, изразена податливост при натиск на ръбовете, париеталните и окципитални кости. Rectus carinatum с проминараща прос. хурхоидеус. Няма хепатоспленомегалия и лимфаденопатия. Има затруднения в храненето per os, налагащо хранене per sondam. Психомоторното развитие, неврологичният и сърдечният статус са без патологични промени. От белодробния статус - умерена тахидиспнея, отслабено дишане в дясната горна половина. Офталмологичен статус - без патология.

От параклиничните изследвания:

А. Рентгенография на костите: Череп - оксифеалия, нарушена осификация на костите от свода на черепа, представящи се с отделни островни участъци с различна форма и големина със слаба до липсваща минерализация (фиг. 2). Бърза едномесечна еволюция със започваща краниостеноза. Гръден кош - намалени размери на ширина с къси, нежни и хоризонтално разположени ребра. Клавикулите са с обратна извивка. Отделните ядра на стерналната кост са минерализи-

Фигура 1

Къси деформирани крайници с дълбоки кожни ямки

рани. Гръбначен стълб - прешлените и дискови пространства - б.о. Дълги кости - femur tibia, fibula, radius, ulna са изкривени с конвекситет навън в областта на диафизите, което води до скъсяването им. Изкривяването е по-добре изразено в долните крайници с ъгловатост в очертанията им по латералния контур на диафизите (фиг. 3). Всички дълги кости показват структурни промени в метафизите - разширени, участъци с по-слаба до липсваща минерализация. Те са особено демонстративни в humerus и се представят като "псевдолакуни". Зоната на временното вкалцаване е представена като на места е с по-малка плътност. Епифизите са много добре развити. Късите кости не показват значителни промени.

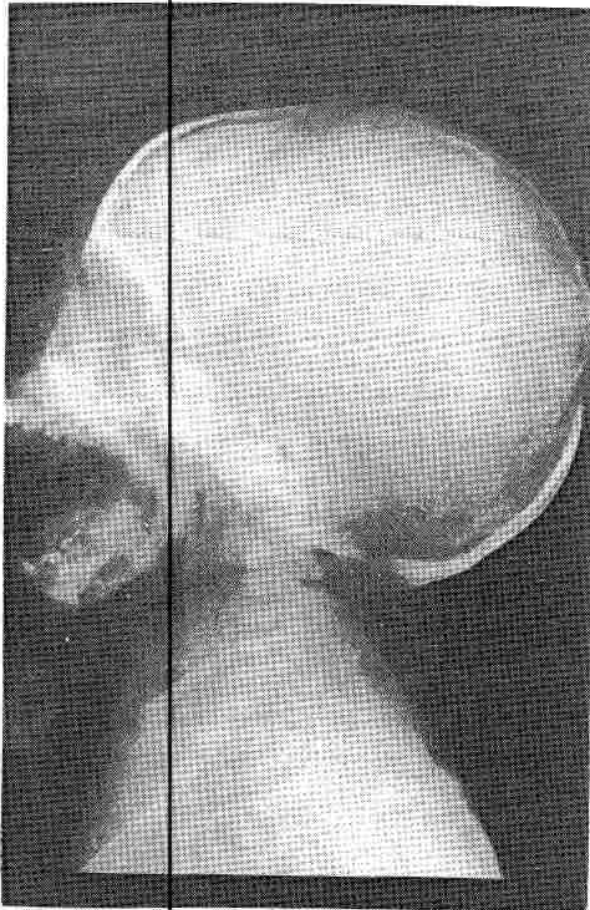
Б. Биохимични изследвания:

Нормално серумно ниво на калций 2,25-2,60 mmol/l (норма 2,12-2,62). Лека хиперфосфатемия 2,02-2,05 mmol/l (норма 0,98-1,98). Ниска за възрастта активност на серумната алкална фосфатаза до 33 U/l. Липсваща активност на левкоцитната алкална фосфатаза. Нормален общ белтък, албумин, калий, натрий, хлор, урея, креатинин. Урина - без патология.

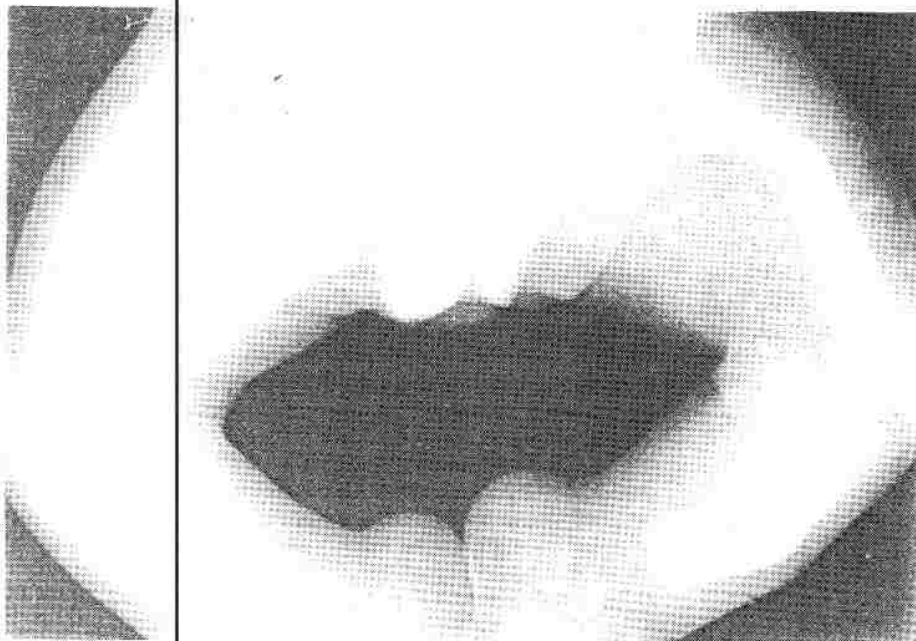
В. Трансфронтанелна и абдоминална ехография: норма

Г. Кариограма: Нормален мъжки кариотип 46, XY.

Проведено лечение: Витамин D₂ 150 000 Е интрамускулно бе направен при постъпването при неясна диагноза и непроведена до момента противорахитична профилактика. Наличието на ателектаза в десен горен лоб наложи краткотраен курс с антибиотик.

Фигура 2
Тежки дефекти в осификацията на костите от свода на черепа

Фигура 3
Ъглови деформации на диафизите на дългите кости на долните крайници с дефекти в осификацията на метафизите

От наблюдението в клиниката до 5 месечна възраст:
Лека мускулна хипотония с нормално психично развитие. Превременно затваряне на коронарните шевове и голямата фонтанела без данни за интракраниална хипертензия. Забавено нарастване на обиколката на главата до 39 cm. Ортопедична корекция с гипсови ботушчета на долни крайници и продължителна рехабилитация доведоха до намаляване изразеността на флексорната контрактура на коленните стави и изкривяванията на подбедриците.

Неколкократните изследвания показваха винаги нормокалцемия, лека хиперфосфатемия, ниска активност на серумната алкална фосфатаза (под 40 U/l) и липсваща активност на алкалната фосфатаза в левкоцитите.

От изследванията на родителите:

Рентгенография на китки - без отклонения. Активност на серумната алкална фосфатаза леко намалена при майката - 41 U/l и нормална при бащата - 67 U/l. Намалена активност на алкалната фосфатаза в левкоцитите при двамата - съответно 12% и 11%.

Нормални серумни нива на калций и фосфор при майката и нормокалцемия с хиперфосфатемия (до 3,92 mmol/l) при бащата. Даден съвет за медико-генетична консултация при следваща бременност.

Обсъждане:

Хипофосфатазията се характеризира с много разнообразна изява, което води до липсата на единна класификация за подразделение на формите. Ние използвахме класификацията на Silverman [17]. Описват се три форми на заболяването: инфантилен (включващ перинаталната форма), детски и възрастов тип. Инфантилната форма се характеризира със смутена осификация. Децата с перинаталната форма обикновено умират в неонаталния период вследствие на торакална дистрофия, водеща до дихателна недостатъчност [15]. Типични за хипофосфатазията са диспропорционалният нанизъм с микромелия поради вродени изкривявания на дългите кости.

Важни диагностични симптоми са мекотата на черепните кости с широко отворени фонтанели и сuture, наличие на дълбоки кожни ямки над костните израстъци по подбедриците и предмишниците [9]. По принцип не се установяват други вродени аномалии. Умственото развитие е нормално, но често се наблюдава мускулна хипотония с изоставане в моторното развитие и проблеми с храненето [4, 16].

Най-съществено за диагнозата е рентгенологичното изследване, което установява нарушена осификация най-силно изразена в черепните кости и метафизите на дългите кости [15, 17]. Бедрените и раменните кости могат да бъдат само скъсени, но по-често са с ъгловати изкривявания, което трудно се разграничава от кампомеличния нанизъм (табл. 1). Характерни за хипофосфатазията са тежките изменения в метафизите, които са с чашковидна форма, разрежаване и остеопоротични дефекти. За костите на подбедрицата и предмишницата е характерно наличието

на шипове в средата на улната и фибулата, изпъквачи към и през кожата. В най-тежките случаи се наблюдава смутена минерализация и в прешлените. Ребрата могат да са тънки и вълнообразни. Останалите кости се засягат в различна степен. Най-слабо се засягат клавикулите [4, 16, 17]. Еволюцията се маркира от честата краниостеноза със или без симптоми на интракраниална хипертензия. Възможна е дихателна недостатъчност в късния кърмачески период с летален изход. При някои от случаите единствени остават скелетните аномалии, като има тенденция за рентгенологично подобряване на осификацията, но клинично остават с нисък ръст.

Таблица 1

Диференциална диагноза на кампомелична дисплазия и хипофосфатазия

Признак	Кампомелична дисплазия	Хипофосфатазия	Случай
А. Клинични:			
Пол	M < Ж	M = Ж	M
Къси деформирани крайници	+	+	+
Кожни ямки	+	+	+
Меки черепни кости	-	+	+
Нескелетни аномалии	+	-	-
ЦНС патология	+	-	-
Б. Рентгенологични:			
Черепен свод	макроцефалия	тежки дефекти в осификацията	тежки дефекти в осификацията
Дълги кости			
- епифизи	хипоплазия	нормални	нормални
- диафизи	ъгловати деформации	ъгловати деформации	ъгловати деформации
- метафизи	нормални	умерена до тежка деминерализация	тежка деминерализация
Скапули	хипоплазия	лека деминерализация	норма
Клавикули	тънки и къси	норма	обърнати
С. Лабораторни			
Серумен Са	норма	увеличен или норма	норма
Серумен Р	норма	увеличен или норма	леко увеличен
Серумна ALP	норма	ниска	ниска
Повишена екскреция на РЕА	-	+	?

Легенда: - липсва, + изразен, ? - не е изследван.

Асимптомните носители се доказват чрез повишена екскреция на РЕА и РРi [13], намалена активност на серумната алкална фосфатаза и хиперфосфатемия, възможно е да се използва КТ костна денситометрия за намиране на дискретна остеопения [3]. Унаследяването на тежките форми е автосомно-рецесивно, на леките форми - не до край уточнено, възможно автосомно-доминантно. Генът за TNSALP е локализиран в късото рамо на първа хромозома 1p36.1-34 и се състои от 2 лидерни екзона (1B и 1L) и 11 кодиращи екзона като транскрипцията се регулира от собствени промотори [5, 10]. Синтезираната TNSALP е полипептид от 507 аминокиселини. При хипофосфатазия са доказани множество "missense" мутации, водещи до замяна на една аминокиселина с друга [7, 8]. Носителите с минимални биохимични изяви са хетерозиготи. При тежките форми (перинатална и инфантилна) се намират хомозиготия и двойна хетерозиготия. Последната е по-честа, което обуславя голямата вариабилност на фенотипните изяви на болестта [8]. При канадските менонити, сред които заболяването е сравнително по-често, при перинаталната форма се намира единствена хомоалелна нуклеотидна субституция, водеща до замяна на глицин в 317 позиция с аспарагинат (Gly317 → Asp) [6]. Въведена е пренатална диагностика посредством материал от хорионни вѐси, вземан на 10-12 гестационна седмица със Southern-blot анализ на RFLP като водач, cDNA за човешка TNSALP като проба и Bcl1 като

рестриктаза [1, 10, 11]. Все още имат значение и разработените преди това методи на интраутеринна ехография [12, 14] и изследване със специфични моноклонални антитела и ензимно амплифицираща система за изследване на материал от хорионни вѐси към 12 гестационна седмица [2].

При нашия случай диагнозата е поставена след изключване на Osteogenesis imperfecta (нормален кортикалис) и кампомеличен нанизъм (нормални епифизи и костна възраст, липса на извънскелетни аномалии, нормално нервно-психическо развитие). Критерии за диагнозата бяха:

1. Генерализиран дефект на осификацията, най-силно проявен в черепните кости и метафизите на дългите кости.
2. Микромелия, ъглови деформации с конвекситет навън на бедрени и по-слабо изразени на раменни кости и назад на предмишница и подбедрица, кожни ямки над изпъкналите участъци.
3. Оформяне в еволюция на краниостеноза.
4. Намалена активност на серумната и липсваща на левкоцитната алкална фосфатаза.
5. Наследственост - намалена активност на серумната алкална фосфатаза при майката и на левкоцитната алкална фосфатаза при майката и бащата, хиперфосфатемия при бащата.

В прегледаната от нас литература не намерихме при нито един от съобщените случаи да е изследвана активността на левкоцитната алкална фосфатаза, което според нас може да се приеме за принос към възможностите за изясняване на диагнозата и наследствеността при хипофосфатазия.

Литература:

1. Akane, A. Shiono H., Matsubara K., Nakamura N., Hasegawa M., Kagawa M., Kobayashi A., Mori C. (1991). Carrier diagnosis by RFLP analysis in a family affected with infantile hypophosphatasia: case report. Jap J Hum Genet 36(4): 335-339.
2. Brock DJ, Barron L (1991). First-trimester prenatal diagnosis of hypophosphatasia: experience with 16 cases. Prenat Diagn. 11(6): 387-391.
3. Chodirker BN, Roy D, Greenberg CR, Cheang M, Evans JA, Reed MH (1991). Computer assisted analysis of hand radiographs in infantile hypophosphatasia carriers. Pediatr Radiol 21(3): 216-219.
4. Fraser D. (1990). Hypophosphatasia in: M. L. Buyse(ed) Birth Defects Encyclopedia, vol. 1, Blackwell Scientific publications, Inc., pp. 926-928.
5. Greenberg CR, Evans JA, McKendry-Smith S, Redekopp S, Haworth JC, Mulivor R, chodirker BN (1990). Infantile hypophosphatasia: localization within chromosome region 1p36.1-34 and prenatal diagnosis using linked DNA markers. Am J Hum Genet 46(2): 286-292.
6. Greenberg CR, Taylor CL, Haworth JC, Seargeant LE, Philipps S, Triggs-Raine B, Chodirker BN (1993). A homoallelic Gly → Asp mutation in ALPL causes the perinatal (lethal) form of hypophosphatasia in Canadian mennonites. Genomics. 17(1): 215-217.
7. Henthorn PS, Whyte MP (1992). Missense mutations of the tissue-nonspecific alkaline phosphatase gene in hypophosphatasia [Review]. Clin Chem 38(12): 2501-2505.
8. Henthorn PS, Raducha M, Fedde KN, Lafferty MA, Whyte MP (1992). Different missense mutations at the tissue-nonspecific alkaline phosphatase gene locus in autosomal recessively inherited forms of mild and severe hypophosphatasia. Proc Natl Acad Sci USA. 89(20): 9924-9928.
9. Jones K. L. (1998). Smith's recognizable patterns of human malformation. 4-th ed., WB Saunders Co, 346-347.
10. Kishi F. (1993). Molecular cloning of liver/bone/kidney-type alkaline phosphatase complementary and genomic DNA: analyses of its deficiency, infantile hypophosphatasia. [Review] Jap J Clin Med 51(2): 448-494.
11. Kishi F, Matsuura S, Murano I, Akita A, Kajii T (1991). Prenatal diagnosis of infantile hypophosphatasia Prenat Diagn 11(5): 305-309.
12. Kleinman G, Uri M, Hull S, Keene C (1991). Perinatal ultrasound casebook. Antenatal findings in congenital hypophosphatasia. J Perinatol 11(3): 282-284.
13. Macfarlane JD, Poorthuis BJ, Mulivor RA, Caswell AM (1991). Raised urinary excretion of inorganic pyrophosphate in asymptomatic members of a hypophosphatasia kindred. Clin Chim Acta. 202(3): 141-148.
14. Rathbun J. C. (1948). Hypophosphatasia - a new developmental anomaly. Am J. Dis. Child. 75:822-831.
15. Shohat M, Rimoin DL, Gruber HE, Lachman RS (1991). Perinatal lethal hypophosphatasia: clinical, radiologic and morphologic findings. Pediatr Radiol 21(6): 421-427.
16. Taillard F, Desbois JC, Delepine N, Gretillat F, Allaneau C, Herrault A. (1984). L'hypophosphatasie affection polymorphe de frequence peultre sous estimee. La Med Infant 91(6): 559-576.
17. Silverman F. N. (ed) (1985). Caffey's Pediatric X-ray diagnosis. 8-th ed., Year Book Med Publishers Inc., 687-689.